Entrevista a En Joaquim Albareda sobre la Guerra de Successió

Autor: Joaquim Albareda
Data de publicació: 03-06-2014

L'historiador hi manifesta que abans del tractat de lliure comerç amb Amèrica, els catalans ja feia temps que hi comerciàvem.

Joaquim Albareda, historiador

Tinc 56 anys. Vaig néixer i visc a Manlleu. Sóc catedràtic d'Història Moderna de la Universitat Pompeu Fabra. Estic casat i tinc dos fills, Jordi (28) i Eduard (22). Cal posar fi a tant patiment i retrocés social. Sóc agnòstic i porto fatal els fanatismes.

1714, setembre

Albareda és la persona que més sap de la guerra de Successió, origen de part dels conflictes polítics actuals a Catalunya. Explicada en els seus llibres La guerra de 1714 (Pòrtic, amb Joan Esculies) i La guerra de Successió d'Espanya (1700-1714) (Crítica), m'ajuda a entendre-la. Desitja que la commemoració del tricentenari de la derrota de l'austriacisme català permeti explicar millor la nostra història. Deplora la recent jornada “Espanya contra Catalunya”, i participa a l'abril en una altra: “Els Tractats d'Utrecht, anàlisi de les llums i ombres de la guerra i la pau”. El seu personatge favorit és Sebastià Dalmau, droguer que va lliurar la seva fortuna per patriotisme.

Tricentenari del 1714 a Catalunya...

"Catalunya pot prescindir de l'univers sencer i els seus veïns no poden prescindir d'ella", va escriure Voltaire, i va afegir: "Els catalans tenen amor extrem per la llibertat".

Amor extrem... o amor suïcida?

Van resistir tretze mesos sols..., abandonats el 1711 pel rei que defensaven, i abandonats el 1713 pels seus aliats anglesos ...

La derrota estava cantada...

Lluitaven per una cosa molt valuosa: les seves llibertats plasmades a les Constitucions . Una pancarta a la muralla de Barcelona ho deia: " Viurem lliures o morirem".

De vegades és millor viure... com sigui

I en alguns municipis catalans es passaven als felipistes per mera supervivència. La guerra va arruïnar Catalunya... Barcelona va ser l'últim reducte austriacista.

Felipistes, austriacistes... Expliqui-m'ho

A la mort sense descendència de Carles II dels Àustries, qui el succeiria al tron ??d'Espanya? Un candidat era un Borbó, Felip (V), nét del Rei Sol francès.

Felip: felipistes. I els austriacistes?

Els que volien el candidat Carles (III), dels Àustries, amb el suport d'austríacs, anglesos i holandesos. Temien una monarquia borbònica universal amb França i Espanya (i Amèrica!) unides...

Es comprèn...

Anglesos i holandesos –els seus ambaixadors vivien al Born– mantenien intenses relacions comercials amb els catalans, a més a més.

I per què els catalans preferien el rei Àustria que el Borbó?

La majoria dels catalans entenia que Carles respectaria el seu model polític.

Quin model?

Constitucionalista: "La llei està per sobre del rei". Felip V, escandalitzat, es va queixar: "Les últimes Corts van deixar els catalans més repúblics que el Parlament abusiu dels anglesos" .

A quines Corts es referia?

A les que, reunides a Barcelona el 1705, van proclamar l'obediència a Carles III, que va jurar el model participatiu català.

Me'n detalla el model, si us plau?

El rei només legisla després d'escoltar les Corts, i les Corts paguen a manera de donatiu. A la tradició de les Corts de la Corona d'Aragó, li deien al rei: "Nós, que som tant com vós, i junts més que vós, us hem triat com el nostre Senyor i Rei si conserveu els nostres drets i llibertats, i si non, non".

Ben dit.

Spinoza va dir que aquest model de "monarquia limitada garantia una llibertat àmplia a la multitud". I els gremis enviaven els seus representants al municipi, com a consellers. El poble s'enorgullia de participar a la governació. I havia purga de taula.

Què era això?

A tot el que exercia un càrrec, al final de l'exercici, se li revisava el seu patrimoni.

Hem anat cap enrere...

Felip V ho va suprimir tot amb la seva nova planta, que va portar militarisme i corrupció. Hi va col·locar un capità general, i els seus ministres nomenaven els regidors. O se subhastaven: compraves el càrrec i t'enriquies amb recaptacions, tripijocs...

Molt modern...

Això va motivar moltes protestes, memorials... i pregaven tornar "al sistema d'abans".

Potser si els catalans s'haguessin postrat a temps al Borbó...

No: a partir de 1707 Felip V tenia claríssim el seu model antiparlamentari, absolutista.

Diu que Carles III va abandonar els catalans el 1711. Per què?

El van nomenar emperador d'Àustria... i se'n va anar a Viena.

I què van fer els catalans?

Esperar l'ajuda anglesa..., però Anglaterra va pactar la pau amb França, a canvi de Gibraltar, Menorca, comerç amb Amèrica...

Pèrfida Albió!

Daniel Defoe i Jonathan Swift van advocar per abandonar els austriacistes catalans. Era massa despesa per als anglesos rics.

Hi havia felipistes entre els catalans?

Sí, anomenats botiflers (per inflats, creguts), una minoria d'exfuncionaris, marquesos... Perseguits, van fugir a Perpinyà, i després van tornar.

Com va quedar Barcelona després de l'11-S?

Postrada, arruïnada, famolenca, sotmesa a impostos expropiatoris... Eren 30.000 habitants, dels quals 5.500 van formar la coronela, resistència interclassista (artesans, nobles, burgesos, mercaders...) contra el major exèrcit del món, 90.000 soldats! Presa Barcelona, es va obligar els habitants del Born a demolir i enterrar les seves pròpies cases. Ho van fer amb cura...

Però, als catalans se'ls va permetre comerciar amb Amèrica

Fals: ja podien fer-ho abans. El que sí es va aprovar va ser permetre comerciar des de qualsevol port, no solament des del de Sevilla.

Alguna altra seqüela de la postguerra?

Tristos, com les delacions de catalans contra catalans... I el delme de forca: execució del 10% de presoners de cada municipi català.

Víctor M. Amela, Ima Sanchis, Lluís Amiguet

Entrevista original publicada a La Contra, La Vanguardia, 20/01/14

Traducció de Laura Jaime